

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นเครื่องมือนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนเป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคลในสังคมที่ควรจะได้รับโอกาสเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน และการศึกษาเป็นการบริการสังคมที่ทุกคนควรได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน” ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 24) ดังนั้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสิทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติ และจะต้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็กจึงจะทำให้เด็กได้รับประโยชน์การศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านการศึกษา และเห็นความสำคัญของการศึกษา และการให้บริการแก่เด็กและเยาวชนที่พิการโดยมุ่งเน้นให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถพัฒนาศักยภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนพิเศษเฉพาะความต้องการ และขยายการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการทั่วประเทศ (กรมสามัญศึกษา,

2544, หน้า 181) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ได้ดำเนินการจัดแบบเรียนร่วมได้พัฒนาการดำเนินงานและขยายการจัดการเรียนไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดครบทุกจังหวัด รวมทั้งขยายการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทั่วประเทศ หลังจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินงานตามนโยบายปีการศึกษาคนพิการ ซึ่งได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และได้ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้ส่งเสริมให้โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษา

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ชี้ให้เห็นปัญหาในการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมไว้ดังนี้ ปัญหาด้านครูผู้สอน เนื่องจากการจัดการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนร่วมนั้นมีทั้งเรียนในห้องเรียนเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและเรียนห้องเดียวกันกับเด็กนักเรียนปกติ ดังนั้นครูผู้สอนในโรงเรียนร่วมจึงมีครูผู้สอนในสังกัดกองการศึกษาพิเศษและครูผู้สอนที่สอนนักเรียนปกติ ซึ่งครูผู้สอนหลายคนที่ไม่จบการศึกษาพิเศษ และไม่ได้รับการอบรมทางการศึกษาจึงเกิดปัญหา คือ ครูผู้สอนที่ไม่มีความรู้หรือทักษะในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและไม่มีความรู้ในการจัดทำอุปกรณ์การเรียนการสอนไว้ใช้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นปัญหาในการเตรียมการสอน อีกทั้งยังความยุ่งยากซับซ้อนเกี่ยวกับการเรียนการสอน (ทัศนีย์ ลิทธิวงศ์, 2544, หน้า 74) ครูผู้สอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนการสอนร่วมของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และเด็กปกติในชั้น การพัฒนาหลักสูตรมีการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอน มีการสนับสนุนการใช้หลักสูตร โดยให้ความรู้แก่ครูและจัดเอกสารหลักสูตรให้ มีการประเมินหลักสูตรแต่ไม่ได้นำไปใช้ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการเตรียมการสอนโดยจัดทำตารางสอนและแผนการสอน จัดครูเข้าสอนตามความถนัด ส่งเสริมการสอนโดยจัดบริการสื่อและจัดสอนซ่อมเสริมตัวต่อตัวด้านการจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการเรียนมีทั้งเป็นบุคคลและสถานที่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา มีการวางแผนดำเนินการนิเทศภายใน โดยจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้ มีการประเมินผลการนิเทศและประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ปัญหาการบริหารงานวิชาการ คือ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้หลักสูตรไม่เพียงพอ การสอนไม่ได้ผล

เท่าที่ควร ขาดสถานที่ในการจัดเก็บสื่อการสอน และการนิเทศภายในยังไม่เป็นระบบ (สุพัตรา ไหลสกุล, 2539, หน้า 81)

จังหวัดชลบุรีพบว่า มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดขึ้นมากเป็นลำดับ ซึ่งจากสถิติที่ได้จากการสำรวจนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของแต่ละโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ยกตัวอย่างเช่น รร. บ้านห้วยกะปิ มีจำนวนถึง 70 คนและ รร. วัดราษฎร์ศรัทธา มีจำนวน 30 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2555, หน้า 23) หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปี พ.ศ. 2557 จุดเน้นด้านผู้เรียนในนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริม และพัฒนาเต็มศักยภาพ (Students with special needs) ซึ่งเด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคลด้วยรูปแบบที่หลากหลาย และเด็กกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองและช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ ได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเยียวยา ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งมีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนให้ได้รับสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจะเกิดประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทของสภาพปัญหา จุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียน ชุมชน สังคม ตลอดจนการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 18) เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีตัวบ่งชี้ที่แตกต่างกัน วิธีการจัดการศึกษาการจัดทำหลักสูตรเนื้อและกิจกรรมการเรียนการสอนจึงมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีการสอนเสริมตามการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ลดสิ่งรบกวน เพิ่มสมาธิและวิธีการเรียนรู้ให้กับเด็ก ดังนั้น การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้สามารถพัฒนาได้เกือบเท่าเทียมกับเด็กปกติได้ ทั้งในเรื่องการเรียนรู้ของเด็ก ทักษะทางวิชาการของเด็ก อารมณ์ของเด็ก และพฤติกรรมของเด็กนั้นต้องขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง การสอนของครูตลอดสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า รูปแบบต่อการจัดการบริการสังคมด้านการศึกษาของเด็กพิเศษและโรงเรียนแกนนำการเรียนร่วมพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมา ปรับปรุงและพัฒนาแนวทางด้านการจัดการศึกษาของเด็กพิเศษเพื่อเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการจัดบริการสังคมด้านการศึกษา และแนวทางแก้ไข ปัญหาการจัดบริการสังคมเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยใช้งาน 6 ด้าน คือ

ด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ อาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนให้ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องจัดให้เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลดีต่อพัฒนาการ ของเด็กในทุก ๆ ด้าน

ด้านการคัดแยกเด็ก ได้แก่ วิธีดูความแตกต่างเกี่ยวกับการพิจารณาผลการวัดระดับสติปัญญา และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่น การอ่าน การสะกดคำ การเขียนคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ด้านบุคลากร ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโรงเรียน จะต้องมีความรู้ ความรู้ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการให้ การศึกษา และพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสม

ด้านการจัดการเรียนร่วม ได้แก่ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และ เด็กปกติเรียนรวมกันตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และกระบวนการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรด้านการ บริหารการสอนและสนับสนุนทั้งการศึกษาปกติและการศึกษาพิเศษ

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนร่วม ได้แก่ การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา ให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และเด็กปกติเรียนรวมกันตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการ วัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และเด็กปกติ

ด้านความร่วมมือของผู้ปกครอง ได้แก่ การสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจ การยอมรับ

ของผู้ปกครองเด็กปกติในสิทธิทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้) ในขณะที่ผู้ปกครองเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างถูกต้องเหมาะสม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีการศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 287 คน (ผู้ปกครอง 1 คน/นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 1 คน)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีการศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ใช้เทคนิคการสุ่มแบบอย่างง่าย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 163 คน (ผู้ปกครอง 1 คน/นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 1 คน)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดบริการสังคม หมายถึง บริการที่จัดขึ้น เพื่อเสริมสร้างชีวิตความเป็นอยู่ และเพื่อสวัสดิภาพของประชาชน ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมออย่างมีความสุขตามอัตภาพ

เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่มีความบกพร่องเกี่ยวข้องกับการเข้าใจ การใช้ภาษา การพูด หรือการเขียน ซึ่งแสดงออกโดยความไม่สมบูรณ์ของความสามารถด้านการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์

การศึกษาของเด็กพิเศษ หมายถึง การจัดการเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน (Basic psychological process) ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจ การใช้ภาษา การพูด หรือการเขียน ซึ่งแสดงออกโดยความไม่สมบูรณ์ของความสามารถด้านการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องจัดการเรียนให้ต่างไปจากเด็กปกติทางด้านเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการที่ใช้ และการประเมินผล

ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง อาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะต้องจัดให้เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน

ด้านการคัดกรองเด็ก หมายถึง วิธีดูความแตกต่างเกี่ยวกับการพิจารณาผลการวัดระดับสติปัญญา และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่น การอ่าน การสะกดคำ การเขียน คณิตศาสตร์ เป็นต้น

ด้านบุคลากร หมายถึง บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโรงเรียน จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการให้การศึกษา และพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสม

ด้านการจัดการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และเด็กปกติเรียนรวมกันตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลและกระบวนการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรด้านการบริหารการสอนและสนับสนุนทั้งการศึกษาปกติและการศึกษาพิเศษ

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนร่วม หมายถึง การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และเด็กปกติเรียนรวมกันตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้และเด็กปกติ

ด้านความร่วมมือของผู้ปกครอง หมายถึง การสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจ การยอมรับของผู้ปกครองเด็กปกติในสิทธิทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้) ในขณะที่ผู้ปกครองเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างถูกต้อง เหมาะสม

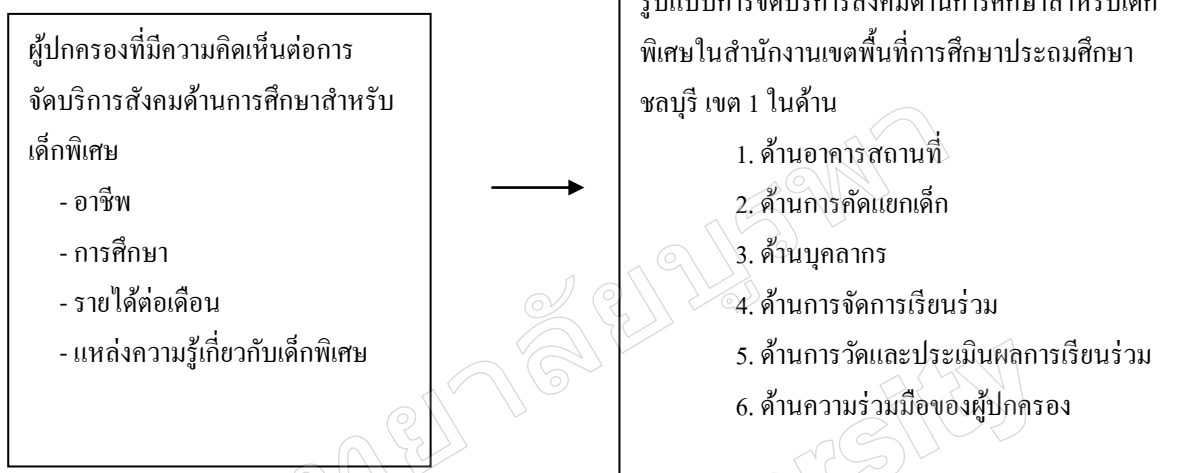
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาของเด็กพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. สนับสนุนและส่งเสริมการปรับกระบวนการทัศน์และพัฒนารูปแบบการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาของเด็กพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
3. เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานในระดับนโยบายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดบริการสังคมด้านการศึกษาของเด็กพิเศษในสถานศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิด